ROK XII. STYCZEŃ—MARZEC 1931. NR. 1.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

KWARTALNIK WYDAWNICTW WŁASNYCH

S. A. KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W.

MAPY WOJEWÓDZTW JAKO POMOC SZKOLNA.

W ostatnich miesiącach 1930 r. ukończył Instytut Kartograficzny im. E. Romera rozpoczęte w r. 1922 wydawnictwo map ściennych i podręcznych województw, które są istotną częścią składową, jakby osią, atlasów krajoznawczych województw Rzeczypospolitej Polskiej.

Ścienny atlas wojewódzki obejmuje 8 map w podziałce 1:200.000: 1. Woj. łódzkie, 2. Woj. warszawskie, 3. Woj. lwowskie, 4. Woj. stanisławowskie, 5. Woj. tarnopolskie, 6. Woj. poznańskie, 7. Woj. pomorskie, 8. Woj. krakowskie, kieleckie i śląskie, i 2 mapy w podz. 1:300.000, wydane później, w znacznych odstępach czasu: 9. Woj. lubelskie, wołyńskie i poleskie, oraz: 10. Woj. białostockie, wileńskie i nowogródzkie, razem map dziesięć.

Atlas wojewódzki podręczny, wykonany w całości w podziałce 1:1,000.000, składa się z 12 map: 1. Woj. łódzkie, 2. Woj. warszawskie, 3. Woj. lwowskie, 4. Woj. stanisławowskie i tarnopolskie, 5. Woj. poznańskie, 6. Woj. pomorskie, 7. Woj. krakowskie, kieleckie i śląskie, 8. Woj. lubelskie, 9. Woj. wołyńskie, 10. Woj. poleskie, 11. Woj. białostockie, 12. Woj. wileńskie i nowogródzkie.

Najnowsze, ze względu na datę wydania, są mapy woj. wschodnich, województwa zaś, dawniej wydane, wychodzą obecnie przy zastosowaniu ulepszonej techniki reprodukcyjnej po raz drugi.

I. Nagroda. Z. Kowalewski, Warszawa. Rys. do K. Dickensa: Dawid Copperfield. Biblj. Iskier. T. XI.

I. Nagroda. T. Kirschner. Lwów. Rys. do F. A. Ossendowskiego: Wańko z Lisowa. Biblj. Iskier. T. XXIII.

Wystarczy porównać mapę woj. łódzkiego, która ukazała się pierwsza, z mapami wydanych obecnie — również nizinnych — województw wschodnich, by przekonać się o olbrzymim postępie technicznym, którego dokonano w ciągu kilku lat. Precyzja wykonana, przejrzystość — mimo znacznego wzbogacenia treści — dyskretny opis i estetyka barw tworzą z każdej mapy z osobna i w zestawieniu obok siebie naprawdę harmonijną całość. W opracowaniu naukowem treści doprowadzono je zawsze do uzgodnienia ze stanem faktycznym z daty wydania.

Krajobraz odtwarza w sposób symboliczny znakowanie geograficzne typu punktowego, linjowego i powierzchniowego. Szczegółowy rysunek terenu wykonano metodą hipsometryczną, stosując wyrazistą a estetyczną skalę barw, złożoną z 14, niekiedy i z 17 odcieni barwnych. Pozatem oznaczono szereg wysokości.

Bogata sieć rzeczna, kanały i bagna, w czarnym kolorze, niekiedy w niebieskim, i jeziora w niebieskim, dopełniają obrazu stosunków fizycznych. Ważniejsze obszary bagienne i leśne i ich rozległość wskazano odpowiedniemi napisami.

W dziale komunikacji zaznaczono czerwono koleje dwu- i jednotorowe, wąskotorowe i linje w budowie; wyróżniono nadto drogi kołowe, szosy i inne drogi państwowe. Wprowadzenie ważniejszych dróg kołowych wspomaga walnie analizę krajobrazu, zarówno pod względem fizycznym, jak zwłaszcza z punktu widzenia stosunków antropogeograficznych, gospodarczych i osiedleńczych.

Miejscowości, których zaznaczono bardzo wiele, nie wpływają wcale na przejrzystość ogólnego obrazu mapy, jej czytelność i estetykę. Przyjęto siedmiostopniową skalę znaków: miasta powyżej 100.000, 25—100 tys., 10—25 tys., 5—10 tys., 2—5 tys., poniżej 2 tys. mieszkańców i inne miejscowości. Ostatnia klasa osiedli o charakterze wiejskim stanowi — rzecz naturalna — olbrzymią większość i odzwierciedla, dzięki starannemu wyborowi, orjentację w gęstości osiedlenia i zaludnienia porównywanych obszarów. Tu i ówdzie można jednak zauważyć pewne odchylenia w jednolitości wyboru dla tych samych okolic, przedstawionych na różnych kartach.

I. Nagroda poza konkursem. I. Hölzel, Lwów. Rys. do Z. Górskiej: O księciu Gotfrydzie. Biblj. Iskierek. T. VI.

Problem opisu map został rozwiązany w sposób nader szczęśliwy i w dziedzinie udoskonaleń wybija się narówni z rysunkiem terenu.

W zakresie stosunków politycznych użyto wstęg fiołkowych na oznaczenie granic państwowych i wojewódzkich, czarnych linij przerywanych dla granic powiatów, a plam czerwonych dla siedzib starostw.

Jednolita generalizacja treści zespala poszczególne mapy w dwie serje, ścienną i podręczną, o wysokiej wartości nietylko naukowej i technicznej, lecz przedewszystkiem dydaktycznej, gdyż z myślą o szkole polskiej zostały opracowane.

Mapy województw można wpleść z pożytkiem w nauczanie geografji na każdym poziomie, począwszy od stopnia najniższego. Niezbędne są na stopniu elementarnym w nauce krajoznawstwa ojczystego w kl. IV szk. powsz. i I kl. szk. średn. i w nauce geografji Polski w kl. VII szk. powsz., w kl. IV szk. średn. i na III kursie seminarjów nauczycielskich; również mogą oddać znaczne usługi w VIII kl. szk. średn., mimo że nacisk przy nauce o Polsce współczesnej na tym poziomie spoczywa raczej na syntetycznem ujęciu geografji Polski ze szczególnem podkreśleniem strony gospodarczej i politycznej.

Na stopniu niższym wypada traktować mapę województwa ojczystego jako jedno z ogniw w planowo ułożonych atlasach krajoznawczych, gdzie przedstawia jeden z etapów rozszerzającego się horyzontu geograficznego ucznia od jego najbliższego otoczenia przez środowisko lokalne, powiatowe i wojewódzkie do szkicowego nakreślenia obrazu całego kraju. Jeżeli atlas krajoznawczy dla krajoznawstwa najbliższej okolicy, aż do powiatu włącznie, daje materjał raczej tylko przykładowy — dla większych miast jest on tylko bezpośrednio w tym celu do zużytkowania — to, gdy wiadomości dzieci rozszerzają się poza ramy swego powiatu, mapa wojewódzka jest dla wszystkich szkół województwa nieocenioną, jedynie aktualną pomocą.

Wglądnięcie w uszeregowanie podziałek, stosowanych w atlasie krajoznawczym, pozwoli nauczycielowi naocznie wytłumaczyć, a uczniowi łatwo zrozumieć związek, jaki istnieje między podziałką a wielkością przedstawionego obszaru i dokładnością jego przestrzennego obrazu, jednem słowem, zrozumieć powstanie planu i mapy, a następnie istotę i stopień jej generalizacji.

Im większa podziałka, a tem samem dokładność mapy, tem ściślejsze jej zbliżenie do rzeczywistości, a symbolika znaków bardziej zrozumiała. Ideałem przeto w nauce geografji byłoby stosowanie systematyczne planów

i map szczegółowych o wielkiej podziałce. Ta ewentualność jest jednak nieziszczalną ze względu na materjalne wyposażenie naszych szkół i uczniów. Może na to w pewnej mierze pozwolić sobie tylko bardzo ograniczona ilość szkół. Niezależnie od tego konieczność syntezy geograficznej, ujęcia większych obszarów na jednej karcie, jest niezaprzeczona. Obok więc map typowych krajobrazów i ciekawszych osad miejskich w podz. 1 : 1,000.000 w atlasach krajoznawczych są mapy wojewódzkie jedynem dokładniejszem zobrazowaniem ziem Polski, powstałem dla potrzeb szkoły polskiej. Umożliwiają one bardziej wyczerpującą analizę krajobrazu i pewnych zagadnień z geografji ogólnej, niż mapa Polski 1 : 2,500.000. Przeszło sześciokrotnie — 6·25 razy — większa powierzchnia kart zawiera też o wiele obfitszą i różnorodniejszą treść.

Na stopniu wyższym — w nauczaniu geografji Polski — występują na pierwszy plan walory dydaktyczne map województw, podniesione w ostatnim ustępie: interpretacja krajobrazu i zagadnień ogólnych. Rzecz prosta, że wzrastające z latami nauki przygotowanie umysłowe, a geograficzne w szczególności, wymaga głębszego ujęcia problemów. Rozszerza się teren krajoznawstwa, przekracza granice województwa najbliższego i obejmuje całą Polskę, nie w szkicowym zarysie, jak na stopniu niższym, lecz w dokładniejszem opracowaniu. Krajoznawstwo jako takie staje się dominującym celem nauczania, gdy na stopniu elementarnym odgrywało rolę podrzędną, najwyżej zaś równorzędną z usiłowaniami, wprowadzającemi w zrozumienie mapy. Nie można też zaniedbywać licznych nadarzających się sposobności w celu utrwalenia, pogłębienia i rozbudowania wiedzy o mapie i sposobach jej wykorzystania.

II. Nagroda. W. Fusek, Gorlice.
Rys. do K. Dickensa: Dawid Copperfield.
Biblj. Iskier. T. XI.

W nauczaniu przedmiotów o podkładzie chociażby częściowo przyrodniczym odgrywają wielką rolę ćwiczenia, czyli samodzielne zajęcia uczniów, wykonywane według wskazówek nauczyciela w szkole czy w domu.

Bogaty, doborowy materjał, zawarty w mapach, może dostarczyć mnogich tematów ćwiczeń z licznych dziedzin geografji. Mogą mieć one charakter czyto pomiarowy, np. obliczenia trasy wędrówek po kraju przy zastosowaniu różnych arteryj komunikacyjnych, długości granic, powierzchni powiatów, gęstości dróg bitych lub kolejowych, czy rysunkowy, np. przekroje podłużne i poprzeczne, czy wreszcie opisowy, np. opis położenia osiedli, analiza wycinka mapy.

Często zachodzi potrzeba wyodrębnienia poszczególnego zagadnienia, czy grupy zagadnień, z mapy fizycznej, czy innej, w celu unaocznienia ich lub

łatwiejszego utrwalenia ich obrazu przestrzennego. W tym wypadku stosuje się często t. zw. rysowanie map. Obarcza się w ten sposób ucznia żmudną a nadmierną pracą, którą uczeń w różny sposób z konieczności obchodzi, zwłaszcza, gdy nie otrzymał wcale lub tylko niedostateczne wyjaśnienia. W rezultacie otrzymujemy bardzo często albo bezmyślnie, mechanicznie odrysowaną lub odbitą mapę, albo nieumiejętny rysunek odręczny, będący parodją mapy, nie mówiąc już o straconym czasie i wyrzuconej bezproduktywnie energji.

III. Nagroda. B. Sluszkiewiczówna, Lwów. Rys. do Z. Rogoszówny: Dziecinny dwór. Biblj. Iskierek. T. I.

Można uniknąć tych ujemnych stron, posługując się do pewnych ćwiczeń rysunkowych mapkami konturowemi. W opracowaniu Instytutu Kartograficznego im. E. Romera pojawiła się dla Polski, prócz kilku map całego kraju, także serja 16 map konturowych, przedstawiających poszczególne województwa. Zaznaczono na nich barwą czarną siatkę geogr. co pół stopnia, ważniejsze rzeki, jeziora i osiedla z wskazaniem siedzib powiatów i granice tychże — wszystko rysunkiem uproszczonym, a bez jednej nazwy.

Prace, na takich mapkach wykonywane, idą w kierunku uzupełnienia ich we wskazany sposób, odpowiednio do celu ćwiczenia. Materjał do ćwiczeń można czerpać czyto ze źródeł kartograficznych, np. Atlasu Polski współczesnej, map fizycznych województw, czy statystycznych, np. *J. Wąsowicza* i *A. Zierhoffera:* Świat w cyfrach, oraz wydawnictw Głównego Urzędu Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Szczegółowe informacje o zastosowaniu map konturowych można znaleźć w ósmym tomiku Bibljoteki Geograficzno-Dydaktycznej: *M. Przybylska:* Mapki konturowe w nauce geografji.

Poruszone poprzednio zagadnienia krajoznawcze omawiają: 1. *M. Polaczkówna:* Atlasy krajoznawcze. Przewodnik metodyczny, osobno dla poszczególnych województw. 2. *St. Niemcówna:* Dydaktyka geografji.

Lwów, 8 lutego 1931. *J. St. Piątkowski.*

PRZEGLĄD OSTATNICH WYDAWNICTW.

A. Opuściły świeżo prasę:

a. Nowości.

L. Bechstein: **Märchen.** Cz. I—IV. Opr. St. Wilkowicz. Biblj. Niem. T. XXXII do XXXV. Po *zł. 1·20.*

F. Burdecki: **Tajemnice Marsa.** Biblj. Iskier. Tom XXXII. *Brosz. zł. 5·60, w kartonie 7·20.*

B. Duchowicz: **O napojach alkoholowych i alkoholizmie.** Biblj. Higjeniczna. T. XVII. *Zł. 2·80.*

H. Gaertner: **Gramatyka współczesnego języka polskiego.** Cz. I. Głosownia. *Zł. 6·40.*

J. W. Goethe: **Egmont.** Opr. H. Sternbach. Biblj. Niem. T. XXVII. *Zł. 3·—*

M. B. Lepecki: **Na Amazonce i we wschodniem Peru.** Biblj. Iskier. T. XXXIV. *Brosz. zł. 8·20, w kart. 9·80.*

J. Makosińska: **Etnografja Polski w nauczaniu geografji.** Biblj. Geograficzno-Dydaktyczna. T. IX. *Zł. 2·80.*

St. Mierczyński: **Muzyka Podhala.** *Zł. 50·—.*

M. Kołodziejska: **Doliny rzek wyżyny Małopolskiej.** Prace Geograficzne. T. XIV. *Zł. 3·50.*

Cz. Nanke: **Europa wschodnia w jarzmie Tatarów.** 1 : 20,000 000. Mapka Szkoln. Atl. historycznego. Cz. II. Nr. 5 a. *Zł. 0·90.*

J. Ochocka: **Krajobraz Polski w świetle mapy wysokości względnych.** Prace Geograficzne. T. XIII. *Zł. 7·50.*

O. Pfister: **Psychanaliza na usługach wychowania.** Tłum. J. Mirski. Biblj. Przekł. Dzieł Pedagogicznych. T. XIII. *Zł. 8·40.*

Pokucie. Prace Geograficzne. T. XII. *Zł. 12·50.*

M. Przybylska: **Mapki konturowe w nauce geografji.** Biblj. Geograficzno-Dydaktyczna. T. VIII. *Zł. 2·10.*

E. Romer i T. Szumański: **Województwo lubelskie.** 1 : 1,000.000. *Zł. 1·20.*

E. Romer i T. Szumański: **Województwo wołyńskie.** 1 : 1,000 000. *Zł. 1·20.*

E. Romer i T. Szumański: **Województwo poleskie.** 1 : 1,000 000. *Zł. 1·20.*

E. Romer i T. Szumański **Województwo białostockie.** 1 : 1,000.000. *Zł. 1·20.*

E. Romer i T. Szumański: **Województwo wileńskie i nowogrodz.** 1 : 1,000,000. *Zł. 1·20.*

b. Wznowienia.

H. Hilarowicz: **Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach.** Wyd. II. Biblj. Higjeniczna. T. VII. *Zł. 2·40.*

J. Piątek: **Jak uczyć języka niemieckiego w szkole powszechnej.** Wyd. II. *Zł. 2·80.*

W. Witwicki: **Zarys psychologji.** Wyd. III. *Zł. 5·40.*

B. W druku znajdują się:

a. Nowości.

S. Baley: **Psychologja wieku dojrzewania.** Biblj. Pedagogiczno-Dydaktyczna. T. V.

J. Jakóbiec i St. Leonhardt. **Dorf und Stadt.** Podr. niem. dla VI oddz. szkół powszechnych i II kl. gimn.

B. Nawroczyński: **Uczeń i klasa.** Biblj. Pedagogiczno-Dydaktyczna. T. VI.

S. Przybylski: **Goniec królewski.** Powieść historyczna dla młodzieży. Biblj. Iskier. T. XXXV.

W. Rybczyński: **Repetytorjum matematyki w zadaniach dla uczniów gimnazjum wyższego.**

F. Schiller: **Marja Stuart.** Opr. *Z. Bass.* Biblj. Niem. T. XXXVIII.

W. Semkowicz: **Atlas historyczny Polski.** Szkolny atlas historyczny. Cz. II. *Cz. Nanke i W. Semkowicz:* **Dzieje średniowieczne i nowożytne.**

St. Tync i J. Gołąbek: **Czytanki polskie dla II oddz. szkoły powszechnej.**

T. Zwoliński: **Tatry.** Część wschodnia. Tatry Wysokie i Bielskie. 1 : 40.000.

b. Wznowienie.

J. Szczepański: **Wypisy łacińskie do użytku szkół średnich.** Wyd. V.

NOWOŚCI WYDAWNICZE

L. Bechstein: **Märchen.** Opracował St. Wilkowicz. Biblj. Niemiecka. T. XXXII—XXXV. 1931. 8°. Część I. Str. 42. *Zł. 1·20.* Cz. II. Str. 44. *Zł. 1·20.* Cz. III. Str. 48. *Zł. 1·20.* Cz. IV. Str. 42. *Zł. 1·20.*

Treść: Cz. I. Einführung. 1. Das Tränenkrüglein. 2. Hans im Glück. 3. Der Schmied von Jüterbog. 4. Die drei Federn. 5. Das Märchen vom Mann im Mond. 6. Der Wettlauf zwischen dem Hasen und dem Swinegel. 7. Der beherzte Flötenspieler. 8. Das Kätzchen und die Stricknadeln. 9. Die Kornähren. 10. Die sieben Geißlein. Wörterverzeichnis. — Cz. II. 1. Gevatter Tod. 2. Der kleine Däumling. 3. Das Rotköpfchen. 4. Vom Schwaben, der das Lebelein gegessen hat. 5. Zitterinchen. 6. Der alte Zauberer und seine Kinder. 7. Der

goldene Rehbock. Wörterverzeichnis. — Cz. III. 1. Der Hase und der Fuchs. 2. Die drei Hunde. 3. Die verzauberte Prinzessin. 4. Das Unentbehrlichste. 5. Des Königs Münster. 6. Die Wünschdinger. Wörterverzeichnis. — Cz. IV. 1. Vom tapferen Schneiderlein. 2. Das klagende Lied. 3. Die beiden kugelrunden Müller. 4. Des kleinen Hirten Glückstraum. 5. Gott überall. Wörterverzeichnis.

F. Burdecki: **Tajemnice Marsa.** Z. 24 ryc. i 6 tablicami. Biblj. Iskier. T. XXXII. 8⁰. Str. 4. nlb. + 184. *Brosz. zł. 5·60, w kart. zł. 7·20.*

Książka niniejsza, będąca popularnym wykładem badań nad naszym sąsiadem w systemie planetarnym, a mająca w pierwszym rzędzie udostępnić znajomość tej planety młodzieży szkolnej, służyć może dzięki ciekawej treści i lekkiemu stylowi z niemniejszym pożytkiem każdej osobie dorosłej, która chciałaby, nie narażając się na prędkie znużenie umysłu, zapoznać się ze zdobyczami astronomji. Autor rysuje portret planety Mars, rozpoczynając od najdawniejszych badań astronomów i kończąc na obserwacjach współczesnych. Tajemnicze kanały, pory roku, wogóle wszystkie stosunki kosmiczne, panujące na naszym sąsiedzie zostały sumiennie i wszechstronnie omówione.

B. Duchowicz: **O napojach alkoholowych i alkoholizmie.** Z 20 rycinami. Bibl. Higjeniczna. T. XVII. 1931. 8⁰. Str. 92. *Zł. 2·80.*

Po przedstawieniu przyczyn rozpowszechnienia alkoholizmu na świecie, istoty alkoholu i jego pochodzenia, oraz po rozprawieniu się z mylnym poglądem, jakoby napoje upajające zaliczać można do pożywek, ewentualnie nawet używek, omawia autor fizjologiczne działanie alkoholu na ustrój człowieka jako jednostki, a następnie podaje naukowe dane o wpływie tego narkotyku na potomstwo, opierając swe wywody na najnowszych pracach z tej dziedziny. Rozdział o związku alkoholizmu z chorobami infekcyjnemi, rakiem, chorobami przemiany materji i innemi przedstawia w sposób nader przekonywujący. Specjalny rozdział poświęca związkowi alkoholizmu z obyczajnością publiczną, przestępstwami i zbrodniami, samobójstwem, wpływowi alkoholu na wyczyny sportowe, długość życia, wreszcie na wydajność pracy człowieka i całe gospodarstwo narodowe. Książeczka, napisana w sposób jasny, oddać może nader cenne usługi nietylko prelegentom, mówiącym o alkoholizmie, lecz także rodzicom, wychowawcom i starszej młodzieży szkolnej. Ryciny, przeważnie oryginalne, oparte na polskich i obcych danych statystycznych, dopełniają całokształtu treści.

H. Gaertner: **Gramatyka współczesnego języka polskiego.** Cz. I. Głosownia. Z 58 ryc. w tekście. 1931. 8⁰. Str. VIII + 96. *Zł. 6·40.*

Autor, przystępując do opracowania pełnego obrazu dzisiejszej polszczyzny, pojął ją szerzej, niż inni gramatycy, i dał w swej książce obraz nietylko języka warstw kulturalnych, ale także mowy ludowej, przyczem uwzględnił także ważniejsze wiadomości o staropolszczyźnie. W pierwszej części mamy dokładny opis głosek polskich i ich połączeń, ponadto zwięzłe przedstawienie zasad wersyfikacji polskiej. W opisie wymowy głosek i grup głoskowych uwzględnia autor język staranny, który nazywa retorycznym, oraz język codzienny, czyli potoczny. Z zestawienia różnic obu sposobów wymowy dowiadujemy się, że często wymowa, którą uważamy za błędną w języku retorycznym, jest naturalną i jedynie poprawną w języku potocznym. Całość dzieła obejmuje cztery części, z których następne będą poświęcone charakterystyce znaczenia i budowy wyrazów, opisowi deklinacji i konjugacji polskiej, z szczególnem uwzględnieniem form podwójnych, oraz składni.

J. W. Goethe: **Egmont.** Ein Trauerspiel in fünf Aufzügen. Wydał i objaśnił H. Sternbach. Bibl. Niemiecka. T. XXXVII. 1931. 8⁰. Str. 132. *Zł. 3·—*

III. Nagroda. I. Sofiszczenkówna, Lublin. Rys. do J. Urbanowskiej: Róża bez kolców. Biblj. Iskier. T. XIV i XV.

Ill. Nagroda poza konkursem. S. Żechowski, Kraków. Rys. do F. A. Ossendowskiego: Życie i przygody małpki. Biblj. Iskierek. T. III.

Wydanie niniejsze historycznego dramatu największego poety niemieckiego zawiera, obok tekstu, opartego na najlepszych wydaniach niemieckich, także mały słowniczek, ułożony według scen i zaopatrzony w metodyczne pytania, mające służyć do pogłębiania lektury, ogólne uwagi o dramacie i najcenniejsze daty z życia poety.

M. B. Lepecki: **Na Amazonce i we wschodniem Peru.** Biblj. Iskier. T. XXXIV. 1931. 8°. Str. 4. nlb. + 280 + 1 mapka. Z 31 ilustr. w tekście. *Brosz. zł. 8·20, w kart. 9·80.*

W roku 1928 wyruszyła w głąb tajemniczego czerwonego lądu polska ekspedycja badawcza. Przez ośm miesięcy przedzierała się przez najbardziej odległe strony Ameryki Południowej, przeżywając niezwykłe przygody wśród dzikich plemion indyjskich. Autor był kierownikiem technicznym tej ekspedycji i w swej książce opisuje nam jej przebieg, oraz barwnie przedstawia życie, kipiące w wiecznie zielonych tropikalnych selwach amazońskich.

J. Makosińska: **Etnografja Polski w nauczaniu geografji.** Objaśniona na fryzach ludowych G. Pillatiego. Biblj. Geograficzno-Dydaktyczna. T. IX. Z 30 rycinami. 1931. 8°. Str. 80. *Zł. 2·80.*

Praca niniejsza uczy, w jaki sposób można i należy wyzyskiwać jako pomoc obraz w szkole. Opierając się na znanych fryzach G. Pillatiego, przedstawia autorka niemal całą etnografję Polski. Przed oczyma czytelnika przesuwają się ruchliwe i barwne postacie wszystkich naszych plemion, których życie, zwyczaje i stroje autorka zajmująco opisuje. Główną zaletą tej książeczki jest wskazanie nauczycielowi dróg i środków, jakiemi powinien się posługiwać, by skromną pozornie pomoc szkolną zamienić w bogatą skarbnicę materjału dydatycznego.

St. Mierczyński: **Muzyka Podhala.** Ilustrowała Zofja Stryjeńska. Wstęp napisał K. Szymanowski. 1930. Foljo. Str. XXIV + 74 + 9 tablic kolorowych. *Zł. 50·—.*

Wydawnictwo niniejsze jest bogatym zbiorem góralskich tańców i melodyj, notowanych w identycznem brzmieniu z oryginałem, t. j. tak, jak je oddawna wykonują złożone z dwojga skrzypiec i basów góralskie kapele. Wzory swe czerpał autor z najbardziej autentycznych źródeł, u najsławniejszych grajków Podhala, jak Bartek Obrochta, Jędrzej Tatar, Józef Gąsienica i inni. Długoletnie studja pozwoliły autorowi utrwalić na zawsze w sposób wierny całe bogactwo melodyj podhalańskich. Dzieło to, wydane w odświętnej szacie, ozdobione przepięknemi ilustracjami Z. Stryjeńskiej, z których promieniuje głęboko intuicyjne odbicie duszy Podhala, stanowi pierwszorzędny dokument polskiego ludoznawstwa.

M. Kołodziejska: **Doliny rzek wyżyny małopolskiej.** Prace Geograficzne. T. XIV. 1931. 4°. Str. 28. Z 4 rycinami. *Zł. 3·50.*

W pracy niniejszej udowadnia autorka, że wyżyna małopolska jest, w przeciwieństwie do Podola, obszarem w chwili obecnej tektonicznie niezaburzonym, na co wskazują profile jej rzek, oddające formy dojrzałe. Drobne ich zniekształcenia tłumaczyć można budową geologiczną.

Cz. Nanke: **Europa wschodnia w jarzmie Tatarów.** Podziałka 1 : 20,000.000. Mapka Szkolnego atlasu historycznego. Cz. II. Nr. 5 a. *Zł. 0·90.*

Tablica ta zawiera jako główną mapę obraz Europy Wchodniej, t. j. księstw ruskich pod jarzmem Tatarów w w. XIII, Ziemię Świętą podczas wojen krzyżowych, oraz obraz wschod-

niej części morza Śródziemnego w tym czasie. Dołączono nadto planik Konstantynopola i Jerozolimy z tego okresu.

J. Ochocka: **Krajobraz Polski w świetle mapy wysokości względnych.** Prace Geograficzne. T. XIII. 1931. 4°. Str. 42 + 1 mapka. Z 13 ryc. w tekście. *Zł. 7·50.*

Na podstawie mapy wysokości względnych w Polsce w podziałce 1 : 2,500.000 przeprowadziła autorka analizę krajobrazu, uzasadniła, wydzieliła i nazwała polskie regjony fizjograficzne. W tym też podziale regjonalnym tkwi doniosłość jej pracy.

O. Pfister: **Psychanaliza na usługach wychowania.** Z trzeciego, poprawionego wydania oryginału niemieckiego p. t. Die Psychanalise im Dienste der Erziehung przełożył i słowem wstępnem zaopatrzył dr. J. Mirski. Biblj. Przekładów Dzieł Pedagogicznych. T. XIII. 1931. 8°. Str. 224. *Zł. 8·40.*

Książka niniejsza, tłumaczona na wiele języków obcych, należy do najpopularniejszych książek o psychanalizie pedagogicznej, czyli pedanalizie. Książka ta odda duże usługi naszemu nauczycielstwu w praktyce wychowawczej. Autor jej bowiem, będąc sam jednym z twórców pedanalizy, nietylko umie w sposób bardzo jasny przedstawić teorję psychanalityczną, ale, co w danym wypadku jeszcze cenniejsze, posiada, jako psychanalityk praktyczny, nader rozległe doświadczenie, z którego czerpie obficie ciekawe przykłady, ilustrujące jego wywody i wskazania. Z przykładów tych widać, jak niezmiernie wiele nietylko patologicznych, lecz i normalnych objawów w życiu dziecka wogóle, a w szczególności młodzieży szkolnej, da się przy pomocy psychanalizy zinterpretować i usunąć. Książka zasługuje na jak największe rozpowszechnienie, nietylko wśród nauczycielstwa, lecz także wśród sfer inteligencji, interesującej się sprawami wychowania.

Pokucie. Prace Geograficzne. T. XII. 1931. 4°. Str. 98 + 1 mapka. Z 20 ryc. w tekście. *Zł. 12·50.*

Treść: *J. Czyżewski:* Z fizjografji Pokucia. — *M. Koczwara:* Zespoły Podola pokuckiego. — *A. Zglinnicka:* Regjony morfologiczne na Pokuciu.

Zeszyt ten tworzy pierwszą część projektowanej monografji regjonalnej tej krainy. Rozprawa pierwsza analizuje stare żwiry karpackie na Pokuciu, snując na tej podstawie wnioski o historji krajobrazu i hydrografji, druga omawia zespoły stepowe Podola pokuckiego, trzecia zaś przeprowadza podział tej krainy na regjony geograficzne, posługując się mapą wysokości względnych, średniego wzniesienia i górnych poziomów denudacyjnych.

M. Przybylska: **Mapki konturowe w nauce geografji.** Biblj. Geograficzno-Dydaktyczna. T. VIII. 1931. 8°. Str. 56. *Zł. 2·10.*

Ćwiczenia geograficzne są obecnie istotną częścią nauki geografji. Przewidziane są także w programach szkolnych. Ponieważ nie wszyscy uczniowie mają zdolności rysunkowe i ponieważ, nawet umiejąc rysować, tracą zbyt wiele czasu na wykreślenie sieci rzecznej, nie mówiąc już o nieumiejętności posługiwania się siatką kartograficzną, przeto mapki konturowe mają im dać gotowy schemat kartograficzny. Przy pomocy tego schematu mogą uczniowie wykonywać cały szereg ćwiczeń. Jak nauczyciel geografji winien się posługiwać mapkami konturowemi, o tem traktuje właśnie niniejsza książeczka. Autorka omawia naprzód w sposób krótki, lecz w miarę wyczerpujący, wszystkie istniejące u nas wydawnictwa mapek konturowych. Następnie podaje przykłady ćwiczeń z zakresu geografji matematycznej, morfologji, klimatologji, hydrografji, flory i fauny, człowieka, geografji gospodarczej i geografji politycznej. Ćwiczenie omówione przerobiła autorka przedtem z uczniami w szkole wydziałowej. Dlatego też uwagi jej nabierają szczególnego znaczenia, są bowiem poparte doświadczeniem. Omówienie sposobu posługiwania się ścienną konturową mapą Polski zamyka treść niniejszej pracy.

E. Romer i T. Szumański: **Województwo lubelskie.** Podziałka 1:1,000.000. Rozm. 25 × 31 *cm. Zł. 1·20.*

E. Romer i T. Szumański: **Województwo wołyńskie.** Podziałka 1:1,000.000. Rozm. 34 × 26 *cm. Zł. 1·20.*

E. Romer i T: Szumański: **Województwo poleskie.** Podziałka 1:1,000.000. Rozm. 34 × 26 *cm. Zł. 1·20.*

E. Romer i T. Szumański: **Województwo białostockie.** Podz. 1:1,000.000. Rozm. 33 × 26 *cm. Zł. 1·20.*

E. Romer i T. Szumański: **Województwo wileńskie i nowo-**

grodzkie. Podz. 1 : 1,000.000. Rozm. 26 × 34 *cm. Zł. 1·20.*

Pięć nowych mapek hipsometrycznych województw wschodnich zamyka serję małych mapek wojewódzkich w podziałce 1 : 1,000.000. Dają one tę samą treść, co i odpowiednie mapy ścienne, uwzględniają więc zarówno fizyczną, jak i polityczną stronę. Zawierają bogatą i sklasyfikowaną topografję, koleje, szosy i drogi państwowe, oraz granice do powiatowych włącznie. Treść ich uzgodniono ze stanem z października 1930, zaś na mapkach Wołynia i Polesia zaznaczono w uwadze nawet zaszłą w grudniu tego roku zmianę w przynależności wojewódzkiej powiatu sarneńskiego.

GŁOSY PRASY

KSIĄŻKI.

Dzieła i pomoce pedagogiczne. Podręczniki metodyczne i dydaktyczne.

W. Mc. Dougall: **Psychologja grupy.** Biblj. Przekł. Dzieł Pedagogicznych. T. XIV.

O dziele tem, przełożonem przez J. Chałasińskiego, pisze M. W. na łamach *Przewodnika Społecznego*, r. 1930, nr. 5, temi słowy: „Po przedstawieniu swych założeń teoretycznych, na które składają się przedewszystkiem teorja instynktów i teorja rasy, przechodzi autor do wyciągnięcia konsekwencyj ze swych założeń, przeprowadzając analizę tłumu, następnie armji, wreszcie narodu. Przez całą treść książki przewijają się ciągle wiążące się ze sobą pojęcia instynktu, rasy, i ewolucji biologicznej społeczeństwa. Psychologja społeczna W. Mc Dougalla jest więc bardzo szeroko pojęta, bo spożytkowuje niektóre wyniki psychologji ogólnej i biologji, wkracza na teren antropologji i filozofji społecznej... Tem, co w dziele W. Mc Dougalla będzie szczególnie zajmowało polskiego czytelnika, są głębokie rozważania autora na temat narodu. **Zagadnienie narodu, które Polaków zawsze silnie zajmowało, a dotąd w polskiej literaturze naukowej nie było dostatecznie uwzględnione, zostało ujęte z dużą przenikliwością i głębią.** Jednocześnie zapoznaje nas autor z obfitą naukową literaturą angielską na temat narodu. Mimo usterek dzieła trzeba jego przekład poczytać za zasługę tłumaczowi, który nietylko zaopatrzył go we wstęp, ale także w liczne uwagi i wogóle dokonał bardzo starannego przekładu“.

K. Koniński: **Szkoła na miarę.** Biblj. Pedagog.-Dydaktyczna. T. II.

Sprawozdanie z tej książki zamieszcza B. Szwoch w *Nauczycielu Pomorskim*, r. 1930, nr. 5—6, tak o niej mówiąc: „Nawiązując z jednej strony do faktu, że w dzisiejszych społeczeństwach kulturalnych regulatorem lub odpowiedzialnym czynnikiem może być tylko inteligencja lub osobowość, a nie ślepy przypadek, z drugiej strony do zadania szkoły średniej ogólno-kształcącej wychowywania przodowników umysłowych narodu, autor **przedstawia wady dzisiejszej szkoły średniej i rozwija swój projekt reformy tej instytucji społecznej w tym kierunku, aby mogła dać społeczeństwu ludzi fizycznie i intelektualnie i moralnie zdolnych do kierowania różnemi dziedzinami życia i państwa polskiego.** Autorowi nie chodzi ani o wszechstronne i równomierne wykształcenie wychowanków, ani o podanie oryginalnych pomysłów pedagogicznych, lecz o maksymalne wykształcenie w każdym wychowanku tych zdolności, któremi dodatnio się wyróżnia i które są najbardziej wartościowe ze względu na potrzeby państwa i kultury naszej. W projekcie pisze o zadaniach szkoły, jej organizacji, zasadach, programie i warunkach natychmiastowej realizacji szkoły indywidualizującej. Autor jest za znacznem obostrzeniem wymagań. **Książka bardzo ciekawa** dla tych, którzy interesują się nauczaniem i wychowaniem w wyższych klasach szkoły średniej ogólnokształcącej“.

J. Piaget: **Mowa i myślenie u dziecka.** Biblj. Przekł. Dzieł Pedagogicznych. T. X.

W *Przeglądzie Pedagogicznym*, r. 1930, nr. 20, pisze o tem dziele, przełożonem przez J. Kołudzką, W. J następująco: „Prof. E. Claparède w pięknej przedmowie zwraca uwagę, że autor zarzucił dotychczasowy wadliwy sposób brania się do badań nad myśleniem dziecka ze stanowiska człowieka dorosłego i z punktu widzenia logiki. Dotychczasowy problem ilościowy umysłowości dziecięcej sprowadził do problemu jakościowego i wykazał, że dziecko ma inny sposób myślenia, niż człowiek do-

rosły. Dokonał tego przy pomocy oryginalnej metody klinicznej... Z ostrożnością i skromnością człowieka nauki ostrzega autor przed niedoskonałością metody, nazywając ją doświadczeniami dla wywiadu, a wnioski uważa za sugestje, przeznaczone do ponownego podjęcia i skontrolowania przy pomocy innych metod. A **wnioski są niesłychanie ciekawe i obfite.** I dlatego też **zalecamy czytelnikowi przestudjowanie tej znakomitej książki**".

Literatura piękna i książki dla dla młodzieży. Dzieła sztuki.

K. A. Czyżowski: **Jim żeglarz.** Biblj. Iskier. T. XVII.

Sprawozdawca *Czci Marji*, r. 1928, nr. 2, tak mówi o tej książce: „**Dobrze się stało,** że polski autor podjął dla polskiej młodzieży wdzięczny rodzaj powieści egzotycznej, awanturniczej, w dobrem tego słowa znaczeniu. Z zaciekawieniem śledzimy przeróżne koleje dziarskiego zucha..., który idzie drogą uczciwości i nieustraszenie potyka się ze zbrodnią, a dzięki swej zręczności chroni się po wielekroć przed zgubą".

J. M. Dąbrowa: **Telewizor Orkisza.** Biblj. Iskier. T. XXII.

O powieści tej pisze pochlebnie M. Re. w *Gazecie Lwowskiej*, r. 1928, nr. 289, tak się o niej wyrażając: „**J. Verne znalazł w Polsce godnego siebie epigona.** P. J. M. Dąbrowa uraczył młodzież powieścią fantastyczną, która **zyska** sobie niezawodnie **poklask gorący** w szerokich kołach czytelników. J Verne operował pod wodą, podniecając fantazję młodych, pragnących iść w zawody z największemi choćby przeciwnościami. Czasy się zmieniły, marzenia J. Verne'go przyoblekły się w rzeczywistość; najnowsze wynalazki pobiły nawet fantastyczne pomysły popularnego powieściopisarza P. J. M. Dąbrowa operuje w powietrzu, wciągając w opowieści swą czwórkę uczonych, z Polakiem w ich gronie... Dla dorastającej młodzieży **prezent to gwiazdkowy bardzo sympatyczny i pożądany**". Dodatnie walory podkreśla również L. R. w *Polsce*, r. 1929, nr. 287, który pisze: „Opowieść czyta się z dużem zajęciem. Ożywia ją **duch patrjotyzmu, wiara w sprawiedliwość Bożą i entuzjazm wobec pracy naukowej.** Pod względem poglądów moralnych autora książce nic zarzucić nie można". Podobnie brzmi opinja sprawozdawcy *Polonji* z dnia 1 XII. 1929, który pisze: „Powieść czyta się z dużem zajęciem... Książkę można polecić jako **lekturę zdrową**".

F. A. Ossendowski: **Życie i przygody małpki.** Biblj. Iskierek. T. III.

Zdaniem O. Forst Battaglii, wyrażonem w *Litterarischer Handweiser*, r. 1929, nr. 10, powieść ta zainteresuje tak młodzież, jak i dorosłych, jest bowiem: „*Eine reizende, ...zahme, aber dabei witzige Kultursatire*". Młodzieży poleca ją również J. G. w *Pracy Szkolnej*, r. 1929, nr. 1, który pisze: „Książeczka ta stanowić będzie **naprawdę miłą rozrywkę dziecka** i zapewne nauczy je kochać zwierzęta. Poza tem młody czytelnik zaznajomi się z fauną i florą afrykańską, którą autor opisuje bardzo interesująco, a wśród której chowała się młoda szympansiczka Kaśka, dopóki nie dostała się do ludzkiej niewoli, gdzie życie jej było całkiem odmienne niż w dżungli afrykańskiej. W książce tej spotykamy się tu i ówdzie z sytuacjami wzruszającemi, a nawet rozrzewniającemi". Pochlebnie ocenia ją również recenzent *Pod Znakiem Marji*, r. 1929, nr. 6, który pisze: „Sławny podróżnik okazuje się w tej książce **doskonałym pisarzem dla dziatwy.** Może samo ujęcie powieści jako pamiętnika, pisanego przez małpkę, jest nieco za śmiałe, podobnie jak niektóre poglądy, wyrażone tu i ówdzie w ciągu opowiadania, poza tem jednak opisy przyrody, podpatrzenie życia zwie-

II. Nagroda. St. Kołusznik, Warszawa. Rys. do M. Smolarskiego: Przygody polskich podróżników. Biblj. Iskier. T. XXXI.

I. Nagroda poza konkursem. A. Manelska, Lwów. Rys. do Z. Rogoszówny: Dziecinny dwór. Biblj. Iskierek. T. I.

rząt, wniknięcie w ich psychologję, zwłaszcza w stosunku do ludzi, **jest znakomite.** Nie brak też wyraźnej tendencji etyczno-wychowawczej".

Z. Urbanowska: **Róża bez kolców.** T. I i II. Biblj. Iskier. T. XIV i XV.

Z uznaniem wyraża się o drugiem wydaniu tej powieści K. Nittman w *Muzeum*, r. 1928, nr. 4, mówiąc: „Tatry, ludzie, zwierzęta i rośliny tamtejsze, cały ten świat, ramknięty w sobie, żyjący swoistem życiem, pełnem potęgi i poezji, stanowi tło powieści, na którem rozgrywa się akcja zajmująca i oryginalna. Bohaterami jej są różni wiekiem ludzie, młody Polak i stary magnat angielski, **konflikt zaś powieściowy przeprowadzony jest logicznie i zajmująco.** Postacie, nawet uboczne, rysują się wyraziście, dzięki świetnie pochwyconej charakterystyce. Książkę z licznemi rycinami w tekście czyta się łatwo, mimo pewnego nawet nadmiaru podawanych w niej wiadomości. Starszej **młodzieży sprawi ona duże zadowolenie,** przynosząc zarazem niemały pożytek". Analogicznie brzmi ocena recenzenta *Bibljografji Pedagogicznej*, r. 1928, nr. 1—2, który pisze: „**Z zajmującą fabułą,** przemawiającą do **uczuć patrjotycznych i moralnych** czytelnika, **autorka łączy cel dydaktyczny.** Prowadząc swych bohaterów w Tatry na poszukiwanie osobliwości przyrody, daje bogate wiadomości o życiu i kulturze ludu podhalańskiego, o tworzeniu się łańcucha Tatr i o obecnej jego postaci, wraz z okrywającą ją szatą roślinną i światem zwierzęcym. Zapoznaje z zasługami ludzi..., którzy odkryli i rozsławili Zakopane. Powieść, napisana dawno, zachowała jednak swoje wartości dydaktyczne i wychowawcze. W obecnem, wznowionem wydaniu strona naukowa została przejrzana i dopełniona przez prof. K. Steckiego, co daje gwarancję jej poprawności. Książka wydana jest starannie".

J. Verne: **Wyprawa w głąb Afryki.** Bibl. Iskier. T. XXI.

O powieści tej, przełożonej przez W. Topolińskiego, pisze A. C. w *Polsce Zbrojnej* z dnia 16. XII. 1928, temi słowy: „Charakter powieści fantastycznych J. Verne'a i zalety jego pióra od lat kiludziesięciu znane są szerokiemu ogółowi czytelników. Intuicja i prorocza zdolność przewidywania przyszłych wynalazków i postępu ludzkości, obok **wielkich zalet moralnych i pedagogicznych,** postawiły powieść J. Verne'a w rzędzie najpoczyteczniejszych książek dla młodzieży. Młodzieńcza swada i beztroski gallicki humor autora wstępnym bojem zdobywają sobie serce młodocianych czytelników. Książkę ozdabiają oryginalne zdjęcia z czarnego lądu, odbite na kredowym papierze". Stronę etyczną podkreśla K. Czachowski w *Lwowskich Wiadomościach Muzycznych i Literackich*, r. 1929, nr. 1, pisząc: „Przekład... poprzedził tłumacz krótką charakterystyką francuskiego pisarza, w której zaznacza, że powieści J. Verne'a nie przeżywają się, bo, choć rzeczywistość przerosła wiele z jego fantastycznych pomysłów, bogata wyobraźnia autora pozostawiła ich dosyć, aby wciąż były niewyczerpaną kopalnią rojeń o zdobyczach jeszcze nieosiągniętych. Nadto **zalety artystyczne i wysokość atmosfery moralnej** zapewniają powieściom J. Verne'a trwałą wartość w literaturze dla młodzieży".

WYDAWNICTWA KARTOGRAFICZNE.

E. Romer: **Francja.** Podziałka 1 : 1,000.000.

E. Romer: **Wyspy Brytyjskie.** Podziałka 1 : 1,000.000.

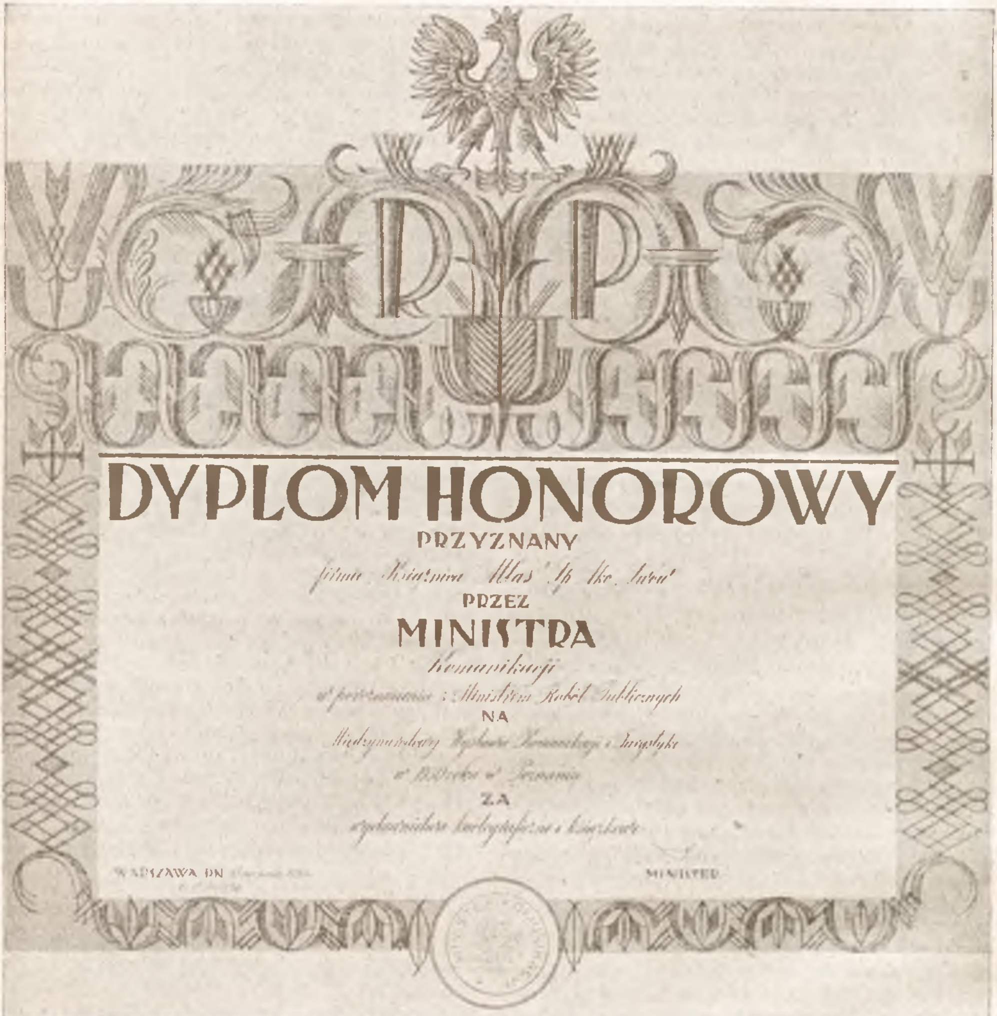
O obu powyższych mapach pisze S.D. w *Przyrodzie i Technice*, r. 1929, nr. 3, w następujący sposób: „Te dwie mapy ścienne krajów zachodnioeuropejskich przeznaczone są dla szkoły polskiej. Są to mapy fizyczne, gdzie — jak zresztą we wszystkich mapach prof. E. Romera — przedstawiono rzeźbę powierzchni ziemi metodą hipsometryczną. Ponadto mapy posiadają granice polityczne, oraz wybór ważnych połączeń kolejowych. Jednolita podziałka obu map ułatwia porównanie. Obie mapy **wyróżniają się starannym doborem** w miarę wniesionej **topografji**. Uwzględniono w nich miejscowości, ważne ze względów komunikacyjnych lub historycznych. W mapę Francji wprowadzono miejscowości, skupiające obecnie świeże osadnictwo polskie we francuskich okręgach przemysłowych... Strona zewnętrzna obu map **wybija się estetycznym doborem barw** hipsometrycznych **i wyrazistością druku**. Mapy są **doskonale czytelne** dzięki nieprzeładowaniu treścią i należytemu pogrubieniu sieci rzecznej".

E. Romer: **Polska.** Mapa topograficzna, komunikacyjna i administracyjna. Podziałka 1 : 600.000.

Mapę tę powitała niemal cała prasa polska i zagraniczna z pełnem uznaniem. I tak pisze o niej T. S. na łamach *Przyjaciela Szkoły*, r. 1929, nr. 13, następująco: „Mapa **przedstawia się imponująco**. Na płaszczyźnie około 160 *cm* w kwadrat, pięknym i wyraźnym drukiem oddano przebogaty obraz Polski odrodzonej. Każde województwo dostało oddzielną barwę z granicami wszystkich powiatów. Dobór barw łagodny i zharmonizowany. Na szkielecie bogatej sieci wodnej umieszczono około 40 tysięcy miejscowości, od których roi się mapa, nie tracąc atoli na przejrzystości, a to dzięki umiejętnej redakcji kartograficznej... Wyszukanie danej miejscowości jest sprawą pozornie bardzo trudną. Pozornie, albowiem autor mapy trudność tę przewidział i zgóry jej zapobiegł. Oto do mapy dodaje się bezpłatnie indeks miejscowości. Jest to książka o 200 stronicach, na których podano w alfabetycznym porządku wszystkie miejscowości, znajdujące się w mapie na obszarze Państwa Polskiego, podając przy każdej nazwie literę i liczbę, które oznaczają odcinek, gdzie należy szukać danej miejscowości na mapie. **Posługiwanie się** zatem **mapą ułatwiono znakomicie.** Prócz miejscowości podaje mapa całkowity obraz sieci kolejowej wraz z wszystkiemi stacjami i przystankami, i wszystkie drogi bite i gruntowe; te ostatnie zapewne ze względu na bardzo lichą drożnię dawnego zaboru rosyjskiego. Rozumie się, obszary obce traktowane są równomiernie z Polską, nie uwzględniono ich tylko w indeksie, jako mniej ważnych dla obywatela polskiego. Poza tem oznaczone są wszystkie miejscowości, posiadające sądy, poczty, urzędy celne i uzdrowiska, wreszcie osobnym drukiem, wpadającym w oko, opisano obrazy puszcz i gór. **Polska kartografja może być dumną z wydania tego dzieła,** instytutowi zaś prof. E. Romera należy się za trud, włożony około wydania tej mapy, prawdziwa wdzięczność wszystkich, którym mapa ta służyć będzie". Z uznaniem wyraża się o niej także sprawozdawca wychodzącego w Chicago *Dziennika Związkowego*, r. 1930, nr. 33, który pisze: „Jest **najdokładniejszem dziełem** tego rodzaju Polski nowoczesnej. Autorem tej mapy jest najsławniejszy kartograf polski, prof. Eugenjusz Romer, który zasłużył się wielce dla sprawy polskiej w czasie układania Traktatu Pokojowego w Wersalu, gdyż on to informował sfery polityczne całego świata o granicach i roli Polski w dziejach ludzkości i jego zdanie i powaga naukowa dużo zaważyły na szali, gdy nieprzychylne Polsce elementy działały w Paryżu na jej szkodę". Po podaniu treści mapy tak kontynuuje autor swoje wywody: „Mapa ta **powinna się znaleźć we wszystkich miejscach publicznych,** szkołach, bibljotekach, czytelniach, redakcjach, salach posiedzeń towarzystw". Podobnie ocenia

III. Nagroda. J. Kurowski, Warszawa. Rys. do Bibl. Iskier. T. IX.

DYPLOM HONOROWY

PRZYZNANY

firmie Książnica Atlas Sp. Akc. Lwów

PRZEZ

MINISTRA

Komunikacji

w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych

NA

Międzynarodowej Wystawie Komunikacji i Turystyki

w Poznaniu

ZA

WARSZAWA DN

MINISTER

ją w dłuższym artykule W. Maas w *Slavische Rundschau*, r. 1930, nr. 1, z którego podajemy uwagi zasadnicze: *„Die kartographische Anstalt Książnica-Atlas A. G. legt diese in hübschem Farbendruck gehaltene Karte Polens vor... Die Farbenwahl ist, wie bei den meisten Karten E. Romers, glücklich. Die Karte... bildet für Büros direkt einen Schmuck. Ihre Brauchbarkeit wird erhöht durch die Beigabe eines 200 Seiten starken Ortschaftsverziechnisses. Die ganze Karte ist in Rechtecke geteilt und durch Buchstaben und Zahlen am Rande bezeichnet, so daß jeder Ort des Verzeichnisses im Augenblick auf der Karte aufgefunden werden kann".*

KRONIKA INSTYTUCJI

Ostatnie aprobaty ministerjalne w zakresie naszych wydawnictw. W ostatnich miesiącach aprobowało Min W. R. i O. P. następujące nasze wydawnictwa:

I. Rozp. z d. 13. XII. 1930, L. II. 7204/30, jako książkę pomocniczą dla nauczycieli:

1. *J. Wąsowicz i A. Zierhoffer:* **Świat w cyfrach.** Rocznik 1930. Polecone.

II. Rozp. z d. 19. I. 1931, L. II. 1548/29, jako podręcznik dla uczniów I kursu sem., 6 i 7 oddz. szk. powsz. oraz I i II kl. szkół średnich ogólnokształcących:

1. *F. Piasek:* **Nauka śpiewu metodą trójdźwiękową.** Cz. II. Wyd. III. Dozwolone.

III. Rozp. z d. 7. II. 1931, L. II. 8672/30, jako lekturę dla młodzieży od 15 lat:

1. *J. M. Dąbrowa:* **Telewizor Orkisza.** Bibljoteka Iskier. Tom XXII. Dozwolone.

Konkurs na rysunek.

Zapowiedziany przez nas w drugim numerze z roku ubiegłego drugi z rzędu konkurs na rycinę do jednego tomu Bibljoteki Iskier, wzgl. Bibljoteki Iskierek, z którego przynosimy obecnie kilka najlepszych prób, cieszył się wielkiem powodzeniem wśród młodzieży szkolnej.

Okładka M. Przybylskiej do F. Burdeckiego: Tajemnice Marsa. Biblj. Iskier. T. XXXII.

Do oznaczonego przez nas terminu wpłynęło ogółem 738 prac, wykonanych przez 491 uczniów. Sąd konkursowy, do którego należeli: wizytator J. Hornung, art. rzeźbiarz prof. St. Jackowski, prof. J. Koczwara, art. malarz J. Olszewski, dyr. F. Piątkowa, art. malarz prof. J. Pieniążek, art. malarz prof. Z. Radnicki i dyr. W. Topoliński, przeglądnął w obecności członków dyrekcji S. A. Książnica-Atlas: Emila Żychiewicza, Antoniego Dudryka i Tadeusza Sierzputowskiego nadesłane rysunki i przyznał uczestnikom następujące nagrody:

I. Jedną pierwszą nagrodę w kwocie zł. 100·— otrzymał Z. Kowalewski, Gimn. III. Miejskie, kl. VI, Warszawa.

II. Dwie pierwsze nagrody po zł. 75 — otrzymali: F. Kirschner, P. VII. Gimn., kl. VII, Lwów; A. Jankowska, P. Gimn. im. Kr. Jadwigi, kl. VIII, Lwów.

III. Pięć drugich nagród po zł. 50·— otrzymali: W. Fusek, P. Gimn., kl. VII, Gorlice; H. Skarbek-Kruszewska, Gimn. żeńsk dawniej A. Wereckiej, kl. VII, Warszawa; St. Kożusznik, Gimn. im M. Reja, kl. VIII b, Warszawa; L. Fomin, P. Gimn. im. J. Piłsudskiego, kl. VII, Białystok; M. Kononowicz, P. Gimn. im. M. Kopernika kl. VI, Łódź.

IV. Szesnaście trzecich nagród po zł. 25·— otrzymali: H. Drabarkówna, P. Gimn. im. M. Konopnickiej, kl. VII, Warszawa; J. Korowski, P. Gimn im. T. Reytana, Warszawa; T. Tarkowski, P. Sem. naucz., V kurs, Bydgoszcz; B. Słuszkiewiczówna, Gimn. S S. Sacré Coeur, kl. V, Lwów; J. Dobek, P. Gimn. im. T. Reytana, kl. VIII b, Warszawa; J. Drzymulski, P. Sem. naucz. m., Białystok; K. Diehlówna, Gimn. im. C. Plater-Zyberkówny, kl. VII, Warszawa; L. Zinkiewicz, P. IX. Gimn., kl. V b, Lwów; Z. Horodyńska, Gimn. im. C. Plater-Zyberkówny, kl. VIII, Warszawa; I. Sofiszczenkówna, Gimn S. S. Urszulanek, kl. VII, Lublin; A. Kubit, P. Gimn., kl. V, Krosno; J. Kowalska, Gimn. J. Tymińskiej, kl. VIII, Warszawa; E. Snarska, Gimn. S. S. Nazaretanek, kl. VII, Wilno; L. Wiśniowski, P. Gimn. Pol., kl. VII b, Bielsk; J. Piotrowski, Pol. Gimn., kl. V, Gdańsk; J Nowicki, Szkoła A. Wereckiej, kl. wstępna, Warszawa.

V. Nagrody w książkach otrzymali: K. Buko, P. Sem. naucz. m., III kurs, Wilno; B. Rogalski, P. Sem naucz. m., III kurs, Białystok; T. Łukomski, Gimn. Koed. R. O., kl. VII, Konin; E. Nowicki, P. Gimn., kl VII, Stołpce; W. Rozmarynowski, P. Sem. naucz., V kurs, Krotoszyn; M. Padjaskówna, Szkoła Pow., oddz. VII, Rosko; Z. Beździkówna, P. Gimn. im. Kr. Jadwigi, kl. VIII, Pabjanice; W. Sławińska, P. Szk. Techn., kl. V, Lwów; W. Chorzelewska, Polskie Gimn., kl. V, Gdańsk; K. Herman, P. Sem. naucz. m., I kurs, Wilno; B. Kobiella, Polskie Gimn., kl. III, Gdańsk; W. Okoń, P. Sem. naucz., II kurs, Chełm; B. Linowiecki, Polskie Gimn., kl. VI, Gdańsk; St. Wojcieszyński, P. Sem. naucz., I kurs, Koźmin; B. Słuszkiewiczówna, Gimn. S. S. Sacré Coeur, kl. V, Lwów; Z. Danielewski, Polskie Gimn., kl. IV, Gdańsk; M. Kudlanka, Semin. P. P. Benedyktynek, IV kurs, Przemyśl; R. Podsiadło, P. Gimn., kl. V, Miechów; B. Chojnicki, Polskie Gimn., kl. III, Gdańsk; W. Gutkiewicz, P. Gimn. im. Zygmunta Augusta, kl. V b, Białystok; J Talewski, Szkoła Powsz., VII oddz., Kościerzyna; J. Boismard, Polskie Gimn., kl. V, Gdańsk; St. Nowicki, P. Gimn. im. J Zamoyskiego, kl. VIII, Lublin; M. Kmieć, P. Szkoła Techn., kl. IV, Lwów; M. Hernhut, P. Gimn. m. kl. V, Zamość; Wł. Leszczyński, Polskie Gimn., kl II, Gdańsk; S. Bizecka, P. Sem naucz ż., I kurs, Toruń; R. Gostyński, Gimn. im św. Stanisława Kostki, kl. III, Kielce; A. Srokówna, Miejskie Sem. ż., IV kurs, Gorlice; J Wójcik, Gimn koed., kl III, Opatów; F. Ralińska, Polskie Gimn., Gdańsk; A. Bendówna, Sem. naucz. ż., IV kurs, Gorlice; T. Nodzyński, P. Gimn., kl. II c, Rybnik;

K. Bielawski, Polskie Gimn., kl. V, Gdańsk; N. Berżanka, P. Szkoła Przem. ż., III kurs, Łódź; J. Dobek, P. V. Gimn. im. T. Reytana, kl. VIII, Warszawa; St. Kaller, P. XI. Gimn., kl. VII a, Lwów; E. Grabiszewski, Polskie Gimn., kl. VI, Gdańsk; M. Łaban, P. IX. Gimn., kl. VII a, Lwów; R. Celiński, P. Gimn. im. St. Żółkiewskiego, kl. VII, Siedlce; H. Miernikówna, Gimn. im. K. Hoffmanowej, kl. II, Warszawa; A. Siedlecka, Gimn. A. Wereckiej, kl. V, Warszawa; St. Matraś, Gim. im. Poniatowskiego, kl. VI, Warszawa; E. Płaszków, Gimn. A. Wereckiej, kl. V, Warszawa; Z. Bętkowski, P. Śr. Szk. Techn., kl. I, Warszawa; St. Gałązka, P. Szk. Handl. im. Resslerów, kl. I, Warszawa; J. Freymark, Gimn. im. M. Reja, kl. VI, Warszawa; J. Zajączkowski, Gimn. III. Miejskie, kl. V, Warszawa; W. Adelberg, Gimn. Kol., kl. III, Warszawa; W. Sudnicki, G. S. T. S. K., kl. III, Warszawa; A. Wolska, Gimn. J. Taczanowskiej, kl. III, Warszawa; K. Iwanicki, Gimn. im. S. Batorego, kl. VI, Warszawa; I. Markowiecki, Gim. Spójnia, kl. IV, Warszawa; U. Kołakowska, Gimn. im. T. Hoffmanowej, kl. II, Warszawa; H. Hirszel, Gimn. im. J. Zamoyskiego, kl. I, Warszawa; M. Goralówna, Gimn. im. J. Słowackiego, kl. IV, Warszawa; T. Grozówna, Gimn. J. Tymińskiej, kl. III, Warszawa.

Poza konkursem otrzymali nagrody:

I. Dwie nagrody po zł. 75 —: A. Manelska, P. Szk. Techn., kl. V, Lwów; I. Hölzel, P. Szk. Techn., kl. V, Lwów.

II. Jedną nagrodę w kwocie zł. 50 —: I. Nowakowska, Państw. Szk. Techn., kl. IV, Lwów.

III. Dwie nagrody po zł. 25 —: S. Żechowski, P. Szk. Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artyst., kl. I, Kraków; E. Reichlerówna, P. Szk. Techn., kl. III, Lwów.

IV. Pięć nagród po dwie książki: B. Brandt, P. Szk. Techn., kl. IV, Lwów; J. Ostrowski, P. Szk. Techn., kl. IV, Lwów; P. Taubenfeld, P. Szk. Techn., kl. V, Lwów; M. Gryglaszewska, P. Szk. Techn., kl. II, Lwów; H. Drezowska, P. Szk. Techn., kl. V, Lwów.

Z humanitarnej działalności instytucji. Ostatnio nadesłały nam podziękowania następujące instytucje: Akademickie Koło T. S. L. we Lwowie za 30 książek, Gimn. Koed. w Białymstoku, Gimn. ss. Urszulanek w Tarnowie, Koło T. N. S. W. w Bydgoszczy, Zarząd ss. Opatrzności w Łące, Zw. Legjonistów Polskich w Katowicach — 5 ks., Dom Pracy dla Chłopców w Warszawie, Koło T.S.L. w Kosowie, Ochronka w Dublanach — 24 ks. i 2 mapy, Zakł. Wychow. w Miejscu Piastowem, P. Gimn. im. P. Skargi w Rohatynie, Tow. im. Wincentego à Paulo we Lwowie, Koło Mat.-Fiz. Stud. Uniw. J. Kazimierza we Lwowie — 4 książki, Biblj. Zakładu Narod. Ossolińskich we Lwowie — 14 ks., Koło Polonistów Uniw. S. Batorego w Wilnie — 1 ks., Komenda Garnizonu we Lwowie — 40 ks. i 2 mapy, Tow. Ochrona Dziecka we Lwowie, Polski Biały Krzyż we Lwowie — 16 map, Związek Obr. Kresów Zach. w Tarnowskich Górach, Centr. Biblj. Pedag. w Poznaniu — 3 ks., Stow. Opieka Polska nad Rodakami na Obczyźnie w Krakowie, Tow. Przyjaciół P. G. Żeńsk. im. E. Plater w Warszawie, Tow. Pomoc dla Inteligencji w Warszawie — 33 ks., Pol. Tow. Emigracyjne w Warszawie, Zakład św. Wincentego à Paulo w Warszawie, Kursy Ogólnokszt. T. N. S. W. w Król. Hucie, Pol. Biały Krzyż w Warszawie, Tow. Op. Rodz. przy Gimn. im. M. Reya w Warszawie, P. G. im. W. Jagiełły w Krasnymstawie, Pol. Kom. Międzynarod. Współpr. Intelekt. w Warszawie, Min. W. R. i O. P. w Warszawie — 267 ks., SS. Urszulanki w Sieradzu, Zw. Obr. Kresów Zach. w Katowicach — 600 ks., Tow. Szk. Handl. we Lwowie — 21 ks., Śląski Urz. Wojew. w Katowicach — 500 map, Pol. Muzeum Szkolne we Lwowie za 30 książek i 24 map.

Z zagranicy otrzymaliśmy podziękowania od: Les Amis de la Pologne w Paryżu za 3 książki, Vojenského Zeměpisného Ustavu w Pradze — 10 map, Pol. Koła Akad. Badania Chin w Charbinie — 2 mapy, oraz Macierzy Szkolnej w Gdańsku za 20 książek.

Wydawnictwo i nakład Książnicy-Atlasu Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, S. A. Redaktor: Jan Koczwara, Lwów, Czarnieckiego 12. Zakłady Graficzne Książnica-Atlas, Lwów.

Należytość pocztową opłacono ryczałtem.